
Д. В. Лученко, кандидат юридичних наук,
докторант Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Процесуальна форма розв'язання адміністративно-правових спорів: поняття і структура

Стаття присвячена аналізу процесуальної форми розв'язання адміністративно-правових спорів. Остання розуміється як юридична конструкція, що виражає нормативно сформульовані вимоги до здійснення розгляду адміністративних скарг і адміністративних позовів та способів її здійснення. Характеризуються ознаки процесуальної форми: нормативність, відповідність принципам адміністративного процесу, системність, доцільність, універсальність і гнучкість, гарантованість прав осіб, що беруть участь у розгляді справи, доступність й економічність, науковість. Вказується, що процесуальною формою оскарження рішень, дій або бездіяльності суб'єкта публічно-владних повноважень до суду є позовна; оскарження в адміністративному порядку та опосередковане оскарження відбувається у скаржній формі.

Ключові слова: процесуальна форма, адміністративна скарга, адміністративний позов, оскарження, адміністративна процедура.

Поняття процесуальної форми неодноразово обговорювалося у літературі, що належить до різних галузей юридичної

науки, зокрема і в аспекті аналізу основних підходів до цього явища [1, с. 182–187; 2, с. 43–45]. У даному випадку ми вважаємо за можливе не обмежуватися виключно адміністративно-правовими роботами (хоча процесуальні форми вирішення адміністративно-правових спорів, звичайно, мають свої особливості, про які йтиметься нижче), але використовувати і теоретичні, цивільно-процесуальні, кримінально-процесуальні та інші роботи.

В. Горшен'єв визначав процесуальну форму як сукупність однорідних процедурних вимог, що висуваються до дій учасників процесу і спрямовані на досягнення певного матеріально-правового результату [3, с. 13]. Він підкреслював, що процесуальна форма має місце в усіх сферах, в яких процесуальні норми регулюють дії суб'єктів суспільного життя. В. Горшен'єв також зазначав, що «будь-яка галузь матеріального права викликає до життя відповідні процесуальні норми, оскільки для реалізації його норм необхідна певна правозастосовна діяльність уповноважених на це суб'єктів» [3, с. 12]. Для нас це важливо в аспекті поширення категорії «процесуальна форма» як на судові, так і адміністративні процедури оскарження.

У свою чергу, О. Єгорова під цивільно-процесуальною формою розуміє встановлений нормами цивільного процесуального права і реалізований у цивільно-процесуальних відносинах згідно з принципами цивільного процесуального права порядок здійснення правосуддя у цивільних справах з метою захисту дійсно порушеного або оспореного суб'єктивного права або охоронюваного законом інтересу, що характеризується системністю і наданням гарантій учасникам процесу [4, с. 7]. У даному випадку сумнівним видається використана О. Єгоровою логічна зв'язка встановленого і реалізованого у відносинах порядку здійснення правосуддя, адже процесуальна форма, якщо надати їй динаміки, стає самою юридичною процедурою, яку вона оформлює. Натомість форма є саме вимогами, засадами, моделлю цієї процедури.

Крім того, не зовсім зрозумілим є наголошення О. Єгорової на тому, що процесуальна форма пов'язана із захистом саме дійсно порушеного суб'єктивного права і законного інтересу.

Виникає питання, чи стосується тоді процесуальна форма справ, за наслідком яких подана скарга чи адміністративний позов залишаються без задоволення? Очевидно, що так. Процесуальна форма опосередковує порядок розгляду будь-яких справ, що відповідають визначеним у процесуальному законі критеріям. Натомість обґрунтованість скарги чи позову (у сенсі існування дійсно порушеного права чи інтересу) є питанням рішення органу, що уповноважений розглядати ці скарги чи позови, але не питання порядку розгляду.

У схожому ключі (відповідно, з аналогічними запереченнями) процесуальну форму в аспекті арбітражного процесу досліджує А. Латкін. На його думку, арбітражна процесуальна форма – це складне правове утворення, що є системою вимог, адресованих арбітражному процесу як діяльності з вирішення економічних спорів, яке становить єдність внутрішньої і зовнішньої сторони, реалізується через зміст процесуальних відносин (внутрішня сторона), і єдність арбітражного процесу стосовно інших правових явищ (зовнішня сторона), характеризується динамізмом і мінливістю у рамках видів, стадій і інститутів судочинства [5, с. 11]. При цьому правильним є акцент А. Латкіна на тому, що процесуальна форма є мінливою і в аспекті різних проваджень, і в аспекті стадій кожного з таких проваджень. Динамічне розуміння процесуальної форми пропонує також О. Славгородських, який кримінальну процесуальну форму ототожнює з провадженням у справі, юридичною формою, встановленою кримінальним процесуальним правом для вирішення питання про притягнення особи до кримінальної відповідальності [6, с. 70].

Докладно аналізує поняття «процесуальна форма» і «процедурна форма» О. Миколенко. Він вказує, що «поняття “процедурний (процесуальний) порядок” та “процедурна (процесуальна) форма” слід розглядати як тотожні поняття, адже і перше, і друге характеризують статичні явища в юридичній процедурі та юридичному процесі» [1, с. 189]. З огляду на це О. Миколенко робить висновок, що процедурну форму можна визначити як встановлений процедурними нормами порядок (стан, лад), у межах якого здійснюється послідовна діяльність

суб'єктів процедури та дії інших учасників процедури. Процесуальну форму, на думку О. Миколенка, слід розуміти як встановлений процесуальними нормами порядок (стан, лад), у межах якого здійснюється послідовна діяльність суб'єктів процесу та інших учасників процесу [1, с. 189–190]. Бачення процесуальної форми як порядку розгляду певної справи зустрічається також і у В. Сорокіна [7, с. 70]. Близьке розуміння пропонує теоретик права В. Сорокін, який визначає процесуальну форму як сукупність нормативно встановлених правил, вимог і умов, що регулює послідовність і формат вчинення процесуальних дій, виступаючи таким чином своєрідним процесуальним регламентом юридичної діяльності в усіх її різновидах [2, с. 45]. Визначення процесуальної форми через термін «вимоги» видається найбільш коректним з урахуванням того, що ці вимоги включають явища різного порядку: засади і порядок здійснення юридичної процедури, специфічні методи, гарантії учасників і результати розгляду та ін.

У дещо іншому руслі розмірковує і Л. Мокроусова стосовно спеціальної цивільної процесуальної форми. Л. Мокроусова відмічає, що «під спеціальною цивільною процесуальною формою як юридичною конструкцією слід розуміти таку процесуальну форму, за посередництвом якої здійснюється оптимальне і раціональне законодавче регулювання процедури правильного і своєчасного розгляду і вирішення непозовних категорій цивільних справ» [8, с. 16–17]. Тим самим категорія «процесуальна форма», на думку Л. Мокроусової, безпосередньо стосується саме законодавчого регулювання, а не правозастосовної діяльності. Вона (ця категорія) створює систему вимог і правил, які має враховувати законодавець, унормовуючи ту чи іншу процедуру.

У даному випадку, здається, Л. Мокроусова плутає процесуальну форму з правовою доктриною. Те, що вчена бачить як процесуальну форму, насправді є доктринальним баченням цієї форми. Напрацьовані науковцями пропозиції щодо певної процесуальної форми, сформована ними оптимальна модель якоїсь юридичної процедури, безумовно, мають враховуватися законодавцем. Але процесуальна форма виражає реально втілені

у процесуальному законі вимоги до провадження певної справи. І саме тому можна вести мову про вдосконалення чи доповнення певної процесуальної форми, адже у протилежному випадку (якщо процесуальна форма розуміється як модель законодавчого врегулювання) має йтися про вдосконалення процесуального закону, приведення його у відповідність із процесуальною формою.

Таким чином, під процесуальною формою в аспекті процедури розгляду адміністративних скарг (адміністративних позовів) ми розуміємо юридичну конструкцію, що виражає нормативно сформульовані вимоги до здійснення зазначеної процедури та спосіб її здійснення. До ознак процесуальної форми належать такі:

1. Процесуальна форма має нормативний характер і закріплюється у процесуальних правових нормах. Навряд чи можна погодитись з критикою цієї ознаки процесуальної форми через те, що нібито нормативність пов'язана не лише правом, але й іншими соціальними регуляторами [5, с. 23]. Немає сумнівів, що не лише юридичні правила діють у сучасному суспільстві. Однак нормативність як категорія, що вживається при характеристиці ознак права, є дуже поширеною і у науковій літературі [9], і у навчальних джерелах [10, с. 92]. Тому можна стверджувати, що і юристи-науковці, і юристи-практики у спеціально-юридичних дослідженнях сприймають нормативність саме як ознаку права, а не як властивість будь-яких соціальних норм. Водночас відмова від такої ознаки здатна призвести до хибного висновку про відсутність необхідного зв'язку між законодавчим регулюванням процесуальної діяльності і її здійсненням. У свою чергу, подібний висновок руйнує ідею законності, яка, зокрема, передбачає реалізацію правозастосовним органом своїх повноважень виключно у порядку, встановленому законом. При цьому заміна ознаки нормативності на незаперечність, як пропонує А. Латкін [5, с. 22], справляє враження термінологічної підміни, яка змістовно нічого не змінює. Загальновизнаним є те, що норма права наділена рисою обов'язковості, яка означає те, що норма права закріплює стандарт (зразок, еталон) правомірної поведінки особи [9, с. 159]. Іншими словами, суб'єкт права, визначаючи

модель своєї поведінки, не може відкинути, заперечити передбачений у нормі права стандарт. В аспекті нормативного регулювання обов'язковість і незаперечність утворюють єдиний синонімічний ряд, а отже, є термінами, що по суті характеризують одну і ту саму властивість процесуальної форми.

Для судових процедур традиційним є зосередження норм, що опосередковують процесуальну форму, в єдиному кодифікованому акті. При цьому специфіка оскарження в адміністративно-правовій сфері може призводити до того, що окремі норми, пов'язані з регулюванням процесуальної форми, можуть міститися у різних актах. Наприклад, в Україні для розуміння процесуальної форми провадження справ за скаргами на постанови у справах про адміністративні правопорушення сьогодні потрібно звертатися не лише до Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України), але і до норм Кодексу про адміністративні правопорушення України (далі – КпАП України), хоча правильність такої конструкції потребує обговорення. Справи ж із розгляду справ про адміністративні правопорушення, в яких суд виступає суб'єктом накладення адміністративного стягнення, становлять окрему категорію і розглядаються за правилами КпАП України. Для визначення процесуальної форми справ за скаргами на постанови про порушення митних правил мають значення норми Митного кодексу України. Іншим варіантом, поширеним з тими чи іншими відмінностями і в інших європейських державах, є приклад Естонії, де усі справи, пов'язані з притягненням до адміністративної відповідальності, виведені за межі адміністративної юстиції і розглядаються місцевими (повітовими) судами за процесуальною формою, вміщеною в окремому нормативно-правовому акті – Деліктно-процесуальному кодексі 2002 р.

Процедури адміністративного оскарження не мають сьогодні в Україні подібної уніфікації. Загальну процедуру визначено у Законі України «Про звернення громадян», але можуть існувати і спеціальні акти, які закріплюють процедуру адміністративного оскарження і відомчого контролю у певних сферах суспільних відносин. Такий стан регулювання потребує вдосконалення і в аспекті максимального поширення загального

акту, і в аспекті вироблення єдиної моделі адміністративного оскарження, не лише в інституційному вимірі (визначення структури, уповноваженої розглядати скарги), але і у процесуальному вимірі щодо єдності процесуальної форми розгляду скарг. Опосередковані форми оскарження регламентуються законодавством, яке визначає компетенцію правозахисного суб'єкта, до якого звертається скаржник.

Говорячи про специфіку процесуальних норм, які закріплюють процесуальну форму, варто згадати, що вони мають процедурний характер, тобто визначають найбільш доцільний порядок розгляду справи за скаргою (адміністративним позовом) на рішення, дії або бездіяльність носіїв публічної влади. Крім того, приписи процесуальних норм, як зазначає В. Горшеньов, «зазвичай адресуються суб'єктам, які наділені владними повноваженнями із застосування норм матеріального права» [9, с. 159]. Це пов'язано із тим, що суб'єкт розгляду скарг (адміністративного позову), як уже раніше відмічалось, є основним учасником відповідних правовідносин, він спрямовує рух процесу, координує інших учасників, забезпечує їх права, дотримання ними своїх обов'язків і режиму законності.

2. З нормативністю пов'язана інша ознака процесуальної форми – відповідність принципам адміністративного процесу. Вище вже наводився перелік цих принципів. У той же час і сама процесуальна форма становить низку вимог, що висуваються до провадження справи з розгляду скарги чи адміністративного позову (простота, економічність тощо). Логічний зв'язок тут такий. Процесуальна форма ґрунтується і реалізується на підставі принципів адміністративного процесу. Вимоги процесуальної форми є одним із напрямів конкретизації тих максимально абстрактних, загальних вимог, що їх становлять ці принципи. Тим самим ми не розглядаємо законність як окрему ознаку чи вимогу процесуальної форми, оскільки законність – це принцип адміністративного процесу, що конкретизується, зокрема, і стосовно процесуальної форми провадження справ за скаргами (адміністративними позовами). Те саме стосується принципу гласності, який також іноді називають ознакою процесуальної форми [2, с. 60].

3. Системність процесуальної форми, яка означає, що вимоги, які втілюються у процесуальній формі пов'язані системними зв'язками з іншими нормами та інститутами адміністративного права. Системність можна розглядати у матеріально-правовому і процесуально-правовому аспектах. У матеріально-правовому аспекті системність вимагає, щоб процесуальна форма корелювала із тими матеріально-правовими відносинами, на реалізацію або захист і охорону яких спрямований певний юридичний процес. У нашому випадку це означає, що конструкція процесуальної форми провадження справ за скаргами (адміністративними позовами) має враховувати особливості матеріальних адміністративно-правових відносин, що виникли між скаржником і суб'єктом владних повноважень (наприклад, це може проявлятися у використанні різних заходів попереднього захисту в різних категоріях адміністративних справ). У процесуально-правовому аспекті системність процесуальної форми передбачає, що остання має корелювати з нормами й інститутами процесуального права (адміністративного процесу), які встановлюють загальні засади і підстави звернення зі скаргою (адміністративним позовом), систему органів (посадових осіб), до компетенції яких відноситься їх розгляд, тощо.

4. Доцільність процесуальної форми, що означає її спрямованість на досягнення цілей юридичної діяльності, у нашому випадку забезпечення повного і всебічного розгляду справи за скаргою (адміністративним позовом) з наступним ухваленням законного і обґрунтованого рішення.

5. Універсальність і гнучкість процесуальної форми. Універсальність передбачає, що процесуальна форма має охоплювати усі справи певної категорії. Процесуальний закон встановлює вичерпний перелік осіб, що беруть участь у провадженні певної адміністративної процедури. Вступ цих осіб до такої процедури, порядок здійснення ними своїх прав і обов'язків відбувається у суворій відповідності до процесуальних норм згідно з тією роллю, що відводиться кожному з учасників процесу. Рух процесу відбувається за нормативно встановленими стадіями і етапами і завершується з досягнення своєї мети — ухваленням законного і обґрунтованого рішення.

Гнучкість процесуальної форми означає, що у межах такої категорії можуть існувати загальна процедура і спеціальні процедури, для груп справ, виокремлених за певним критерієм. Наприклад, гл. 6 розд. III КАС України встановлює особливості розгляду деяких справ (щодо оскарження нормативно-правових актів, щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності Верховної Ради України, Президента України, Вищої ради юстиції, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, з приводу рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень щодо притягнення до адміністративної відповідальності, щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності виборчих комісій, комісій з референдуму, членів цих комісій тощо).

6. Гарантованість прав осіб, що беруть участь у розгляді справи. Процесуальна форма вимагає, щоб нормативне регулювання юридичної процедури, а так само провадження справи відбувалося із дотриманням прав учасників провадження. Вище вже зверталася увага, що реалізація права на оскарження потребує відповідних гарантій, зокрема і процесуального характеру (доступність засобів юридичного захисту, право на правову допомогу тощо). Забезпечення гарантій — завдання і законодавця (на рівні закріплення процесуальної форми у законі), і правозастосувача (на рівні розгляду конкретної справи).

7. Доступність й економічність. Ця ознака, з одного боку, передбачає, що процесуальна форма має створювати максимально простий і зручний для сторін процесу порядок їх участі у провадженні справи. А з другого боку, обумовлює, що досягнення процесуальних цілей відбуватиметься у найменш затратний, економічно обґрунтований спосіб.

8. Науковість процесуальної форми, що передбачає обов'язок законодавця при врегулюванні юридичних процедур спиратися на відповідні наукові розробки і висновки.

Зміст процесуальної форми складає низка елементів, через які вона може бути охарактеризована. У літературі можна зустріти різні підходи до структури процесуальної форми, що залежить від того, як ті чи інші автори розуміють цю категорію (як порядок процесуальної діяльності, як вимоги до такої діяльності, як юридичну конструкцію, що визначає напрями законодавчого регу-

лювання останньої тощо). Приміром, В. Перепелюк вважає, що процесуальна форма складається з порядку ведення адміністративного розгляду, методів адміністративного розгляду, форм (актів) його прояву [11, с. 14]. Полемізуючи з названим науковцем, О. Миколенко до структури процесуальної форми відносить: 1) порядок ведення адміністративної процедури (адміністративного процесу); 2) форму зв'язків, що виникають між суб'єктами і учасниками адміністративної процедури (адміністративного процесу) на певних його стадіях і етапах; 3) форму прояву окремих дій (актів) суб'єктів та учасників адміністративної процедури (адміністративного процесу) [1, с. 190]. У даному випадку, на нашу думку, відбувається певне змішування понять процесуальної форми і правовідносин. Юридичні зв'язки між суб'єктами і учасниками певної адміністративної процедури – це, зокрема, права і обов'язки названих осіб, які (права і обов'язки) є елементом юридичного змісту правових відносин (у даному випадку адміністративно-правових відносин з оскарження).

А. Латкін до елементів процесуальної форми відносить набір вимог (системність, універсальність, економічність тощо) [5, с. 22], хоча у даному випадку не зрозуміло, чим процесуальна форма відрізняється від принципів чи вимог певного процесу. О. Константий, говорячи про процесуальні засоби захисту прав, свобод та законних інтересів приватних осіб в адміністративному судочинстві, звертається, зокрема, до таких питань: адміністративний позов та види позовів в адміністративному судочинстві, заходи попереднього захисту, межі і способи захисту суб'єктивних прав, свобод та законних інтересів у публічно-правовій сфері адміністративними судами [12, с. 273–357]. У цілому підхід О. Константоного є слушним. Однак останній елемент (межі і способи захисту суб'єктивних прав і законних інтересів), вважаємо, слід розглядати з урахуванням стадій провадження в адміністративних справах з розгляду скарг (адміністративних позовів), що завершується факультативними стадіями оскарження і виконання рішень, ухваленими за наслідками скарги (позову).

Виходячи з наведеного, процесуальні форми розв'язання адміністративно-правових спорів шляхом використання меха-

нізмів оскарження ми характеризуємо через такі елементи: 1) процесуальний засіб звернення; 2) засоби попереднього забезпечення; 3) засоби гарантування прав скаржника (позивача); 4) способи захисту прав і законних інтересів скаржників; 5) особливості оскарження і виконання рішень, ухвалених за наслідками розгляду скарги (позову).

Процесуальною формою оскарження рішень, дій або бездіяльності суб'єкта публічно-владних повноважень до суду є позовна; оскарження в адміністративному порядку та опосередковане оскарження (оскарження з використанням звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, органів прокуратури, інших правоохоронних і правозахисних інститутів) відбувається у скаржній формі. Дослідження цих процесуальних форм має відбуватися з урахуванням розуміння природи процесуальної форми як такої, чому, на нашу думку, можуть сприяти викладені вище положення.

Список використаних джерел

1. Миколенко, О. І. Теорія адміністративного процедурного права [Текст] : монографія / О. Миколенко. — Х. : Бурун Книга, 2010. — 336 с.
2. Сорокина, В. В. Процессуальная форма юридической деятельности в современной России: вопросы теории и практики [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / В. В. Сорокина. — Саратов : [б. в.], 2009. — 197 с.
3. Юридическая процессуальная форма: теория и практика [Текст] / под ред. П. Е. Недбайло, В. М. Горшенева. — М. : Юрид. лит., 1976. — 280 с.
4. Егорова, О. В. Сущность гражданской процессуальной формы [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.15 / О. В. Егорова. — СПб., 2001. — 190 с.
5. Латкин, А. А. Процессуальная форма разрешения дел в арбитражном суде первой инстанции (исковое производство) [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.15 / А. А. Латкин. — Самара, 2003. — 195 с.
6. Славгородских, А. А. Процессуальная форма и ее значение для обеспечения прав и свобод человека и гражданина в уголовном судопроизводстве на третьем этапе судебной реформы [Текст] / А. А. Славгородских // Вестн. Южно-урал. ун-та : Серия «Право». — 2007. — № 19. — С. 70–72.
7. Сорокин, В. Д. Избранные труды [Текст] / В. Д. Сорокин ; предисл. Д. Н. Бахрах, В. В. Денисенко. — СПб. : Изд-во Р. Асланова «Юрид. центр Пресс», 2005. — 1086 с.

8. Мокроусова, Л. М. Порядок рассмотрения гражданских дел неискового производства как специальная гражданская процессуальная форма [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.15 / Л. М. Мокроусова. – М., 2009. – 34 с.
9. Кабальський, Р. О. Нормативність права як предмет філософського аналізу [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.12 / Р. О. Кабальський. – Х., 2008. – 19 с.
10. Теорія держави і права [Текст] : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / О. В. Петришин, С. П. Погребняк, В. С. Смородинський та ін. ; за ред. О. В. Петришина. – Х. : Право, 2014. – 368 с.
11. Перепелюк, В. Адміністративний процес: Загальна частина [Текст] : навч. посіб. / В. Перепелюк. – Чернівці : Рута, 2003. – 294 с.
12. Константи́й, О. С. Проблеми захисту в адміністративному судочинстві суб'єктивних прав, свобод і законних інтересів [Текст] / О. С. Константи́й. – К. : Істина, 2015. – 544 с.

Д. В. Лученко

**Процессуальная форма разрешения административно-правовых споров:
понятие и структура**

Статья посвящена анализу процессуальной формы разрешения административно-правовых споров. Последняя понимается как юридическая конструкция, выражающая нормативно сформулированные требования к рассмотрению административных жалоб и административных исков, а также сам способ рассмотрения. Характеризуются признаки процессуальной формы: нормативность, соответствие принципам административного процесса, системность, целесообразность, универсальность и гибкость, гарантированность прав лиц, участвующих в рассмотрении дела, доступность и экономичность, научность. Указывается, что процессуальной формой обжалования решений, действий или бездействия субъекта публично-властных полномочий в суд является исковая форма; обжалования в административном порядке и опосредованное обжалование происходит в форме жалобы.

Ключевые слова: процессуальная форма, административная жалоба, административный иск, обжалования, административная процедура.

D. V. Luchenko

**Procedural forms resolution of legal and administrative disputes:
concept and structure**

The article is devoted to analysis of procedural form resolving administrative disputes. It is understood as a legal structure, that expressing the regulations set

out requirements for the review of administrative complaints, administrative claims and the way of its implementation. Characterized by features procedural form: regulatory, compliance with the principles of administrative process, consistency, appropriateness, versatility and flexibility, guarantee the rights of persons who involved in the case, availability and efficiency, scientific.

Procedural forms of resolving administrative disputes through the use of appeal mechanisms have the following elements: 1) procedural means of treatment; 2) the means of the previous software; 3) the means of guaranteeing the rights of the complainant (plaintiff); 4) the ways to protect the rights and legitimate interests of complainants; 5) features of appeal and execution of decisions taken upon consideration of the complaint (claim).

Procedural forms of appeal against decisions, acts or omissions subject of a public authority to the court is claim; appeal administratively and indirect appeal (appeal of using reference to the Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights, prosecutors, other law enforcement and human rights institutions) is in the form of an appeal.

Keywords: *procedural form, administrative complaint, administrative claim, appeals, administrative procedure.*